

Machab. cap. 9. Eleazarus, ut turrim ligneam hostium Elephantis impotest eveneret; Elephantis se poposuit, eumque gladio confudit, ejus lapso ipse quoque corruens cras, & corrut: ita pariter in casu proposito.

2082 Ratio est, quia eo actu directe non intenditur mors, sed bonum publicum, ne hostis potius navi cum opulenta præda, quibus augentur ejus vires in grave damnum Patrie, & Principis. Tum quia hoc præceptum includit duo, unum de non occidendo, & est negativum, quod semper obligat, ita ut numquam, & in nullo statu licet alii directe se occidere: aliud de vita conservanda, & est affirmativum, quod proinde non obligat ad propriam, vel alterius vitam cum validè gravi incommode conservandam.

HOMICIDUM ALTERIUS.

2083 **L**icitum est occidere aggressorem sue vite, vel alterius. Item in defensionem honoris, castitatis, vel alterius virtutis, ac bonorum necessariorum pro sustentatione vite, & conservatione status sui, & suorum; dummodò defensio fiat cum moderamine inculpatæ tutæ. Ratio est, quia hec non est directe occidere, sed iusta defensio; quilibet enim iure natura habet jus ad tuendam suam vitam, honorem, & bona.

QUÆRES. *An licet privata auctoritate tyrannum occidere?*

Si nomine tyram intelligatur ille, qui est legitimus Princeps, sed tyranus, & directe regit, non licet, & oppidum assertere est heresis damnata à Concil. Constantiensi *f. 15.*

Si intelligatur ille, qui non est legitimus Princeps, sed invaser; absolute affirmant licet plures Doctores apud Dianam part. 3. tral. 4. refol. 21. quos sequitur Mafitius in *Theol. mor. disp. 8. q. 2. n. 27.* si majora non timantur mala: quia licet occidere hostem, & hic est hostis genitus quasi continuum bellum cum Regno.

Dico cum Piliaculo *tom. 2. tral. 28. cap. 1. n. 14.* solum licere, dum alii Regnum invadit, minimè polloquim invaderit, praefectum ei Regnum pacifice possidat, quia tunc res tam gravis non est remittenda privato judicio, sed spectat ad publicum totius Regni, seu caput. Hanc sententiam tenet Diana *citat. rite addens*, priore non est confundendam; nam est revera periculosa: *ut num. 208.*

MODERAMEN IN CULPATAE TUTELÆ.

2085 **T**unc haberur, quando defensio, aut viratio mali, aliter: seu alia via haberi non posset; sed aggressoris occidere est unicuique, & singulare medium ad illam.

Hinc 1. Si dum te defendis, aggressor fugiat, non licet cum insequi, & occidere. 2. Si potes mortem vitare fugiendo, teneris fugere, ut temetum Religiosus, nisi ex fuga prævides te occidimus. Nobilis, & miles non tenetur fugere: quia fuga ei cedit in amissionem honoris, & grave decedus. 3. Si aggressor, injuria jam illata, v. gr. alpa jam inficta, actu fugit, non licet eum occidere, quia id est vindicta privata.

2086 Dixi, *bonorum necessariorum pro sustentatione vite, & conservatione status*; quia modicum incommodum in amissione boni temporalis non est mensurandum cum gravissimo damno vite aggressoris: talis est amissio unius, vel alterius aurei: immo & pluram, quot attenta conditione persona, qua invadatur, non sunt necessariae nature, aut statu: ac proinde pro ejus conservatione non licet aggressori occidere: *v. n. 409.*

2087 In qua re (addit. Cardenæ) si vir, qui fugere non tenetur, nempe nobilis, aut miles, invadatur à fute, qui intentet pallium modici valoris, v. gr. unius, aut quatuor aureorum, ab eo eripere: potest ille se defendere opponendo gladium; & tunc, si fur despat, & fugiat, non potest cum insequi, & occidere; si vero fur etiam suum gladium contra dominum rei educat, tunc vir ille potest se defendere defensione occisiva, cum moderamine tamen inculpate tutæ; quia tunc est defensor non rei materialis, sed

honoris, & vite; nam tunc fur evadir aggressor, non solum contra rem materialem, sed contra ejus honorem, & vitam. Demum si pallio jam ablato fur futuri, non potest dominus cum insequi, & occidere; quia cum iam injuria sit illata, non est defensor honoris, & vite, sed rei temporalis exigua, quam non licet vita furis compensare.

2088 Religiosus potest à fute se defendere, clamando tamen, aut fugiendo, minimè defensione occisiva; quod nō modo se defendere non valer, pallium furi relinquat, & cum Deo commendet: *vid. in Propof. 30. & 31. ab Innoc. XI. damn.*

2089 Non licet viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam infere, aut infamias. Nec licet alii se defendere defensione occisiva, contra injuste impedientem, ne hereditas aedatur, ne bona, quia actu non possidemus, obtineamus, & in similibus casibus. Ratio, inquam, est; quia id credit in maximum Reipublice discrimen, est enim usurpatum juris Reipublicæ, quæ propteræ Judices & Tribunalia plura constituit, ut populum injuria punitione compenfentur, & jura, ac bona illæ serventur; & si quilibet postea privata autoritate ad prefata mala impedienda aliena occidere, cum hujusmodi injuria, vexationes, &c. sint quotidiane, quoctuidam efficiunt homicidium, & sic publica quies & pax maximè perturbaretur.

Immò, si in his casibus potest autoritate publica malum impedit, ceſſat moderamen inculpate tutæ, sine quo nullo pacto est licita occidere alterius: occidere, inquam, in his casibus non est unicum medium, cum possit malum alia via reparari; demum nullus est de sua vita securus: quia in causis litigii, & actionibus humanis, homini proprii commodi amore obsecrato non deficiunt pretextus, atque colores, quibus censetur iniquitatem, inutilem impeditus, &c. *vid. propof. 17. & 18. ab Alex. VII. damnat. & in Propof. 30. 32. & 33. ab Innoc. XI. damn.*

2090 Non licet uxorem, fororem, aut filiam in adulterio deprehensam occidere, nec adulterum, quia injuria est jam illata, & nemini licet injuriam jam illata, private autoritate reparare; quoniam id spectat ad jus publicum: hinc leges civiles, que id permettent, sunt correctæ à Jure Canonico.

2091 Hinc adulteri reperti in fragrantia crimine possunt se defendere contra maritum occidere volentem, etiam defensione occisiva, potiori jure, quam banniti.

2092 Banniti enim, seu proscripti à Principe cum licentia eis impuniti occidendi, possunt contra aggressores se defendere, etiam defensione occisiva. *Tamb. in dec. lib. 6. cap. 1. §. 1. num. 8.* quia per sententiam judicis non amiserunt jus ad vitam tuendam; verum tamen est, quod possint sine peccato occidi.

2093 Si autem vir videat adulterum accedentem ad violandum sui thorum, si alio modo impedit non possit, potest se opponere gladio: & si ille fugiat (ur est verisimilis) non potest illum insequi, & occidere; quia jam injuria est impedita. Quod si adulteri sit andax, & suum gladium contra virum educat, & in usu gladii perficit; tunc potest vir se defendere defensione occisiva: tunc namque defendit honorem, & vitam: *ut num. 2087. & in pag. 2. propof. 19. ab Alexand. VII. damn.*

2094 Puella, & mulier honesta, si in sua pudicitia, & castitate opprimatur, non debet se occidere, aut mutillare; v. gr. linguam, &c. quod si aliquæ Sanctæ fecerunt, ex ignorantia, aut interiori Spiritus Sancti flamma egerunt: *num. 2073.* Neque tenetur oppræsum occidere. Debet tamen se defendere clamando, & quantum debiles ejus vires permittunt, se opponendo; quod si alia via se defendere non possit, non tenetur, sed potest se defendere defensione occisiva: *v. num. 2083.* tunc namque: *Si invita violabitur, virginitas duplicitur ad coronam.*

2095 Qui occidit hominem pro defensione sue vite: *ut in num. 2083.* cum moderamine inculpate tutæ, nec peccat, nec evadit irregularis. In aliis autem casibus, licet non peccet, sit irregularis ex defensa lenitatis: ita ex jure.

2096 Qui occidit Clericum deprehensum in fragantiæ crimine cum uxore, matre, forore, vel filia, non est excommunicatus, sed peccat peccato homicidii, *Mendo verb. Adulterium, num. 2.* Quia Ecclesia (ait ipse)

De V. Præcepto Decalogi.

ipse) pareat tam dito dolori, nolens alium superaddere. Subdens, non contrahet irregularitatem, si occisus non sit Clericus; quia in hoc æquiparantur: ita ille.

2097 Non potest quem in defensionem proximi ejus aggressorem occidere, nisi ille proximus sit ei Superior, aut cognatione conjunctus, tenet Tamb. *tom. 1. lib. 6. c. 1. §. 1. num. 11.* quia charitas quæ imitat pro vita aggressori ac aggressi.

2098 At Mendo ver. *homicidium n. 9.* inquit: *Ut defensor quis innocentem, alter occidendum, seu ejus bona intentio, si alia via nequeat cum liberare, potest aggressorem occidere, cum proximi suum fini nobiscum per charitatem.* At non tenetur ex iustitia quis (nisi ex officio ei incumbat) sed ex charitate, sub letali succurrere necessarii extremitate proximi: nisi ipse ideo in simili periculo confundatur: tunc enim nullo modo tenetur.

Q UÆRES.

2099 *An licet prevenire, occidendo illum, à quo quis est occidentus?*

Respondet Clericatus c. 58. duas esse opiniones; quas refert Tamb. in dec. lib. 6. cap. 1. §. 1. num. 13. & Azor. d. lib. 2. cap. 1. qu. 12. ubi affirmativam tenent, quando quis alter vitam propriam defendere non potest ab aggressore armis contra se irruente. Dixerit, armis; quia si quis impetratur falsa accusationibus, aut injusto processu, non potest licitum occidere falsos testes, vel judicem inquit, juxta contrariam opinionem damnatum à Sacr. Congr. d. anno 1665. Maſtrius *disp. II. n. 110.*

DE MEDIANTE, ET CONSULENTE,

2100 **M**andans facti homicidium, si ante executionem exprefse vel tacite mandatum revocavit, & revocatio in notitiam mandatariorum pervenit: si mandatarius adhuc homicidium exequatur, mandans non est homicida, nec irregularis, neque est excommunicatus, si occisus sit Clericus. Consulens vero homicidium, si revocato consilio, qui illud recipit, homicidium exequatur, est homicida, irregularis, & excommunicatus, si occisus est Clericus; idem de onere restitutionis pro furto. Ita communior contra Diana. part. 3. nr. 5. ref. 83. & part. 4. nr. 2. ref. 14. & Tambur. lib. 6. sec. 4. & 5. num. 3. 4. Ratio est quia mandatum fit in gratiam mandantis; unde si eo revocato mandatarius homicidium exequatur; non in vim mandati, sed nomine proprio illud exequitur: & excipi, si revocatio non perveniat in notitiam mandatariorum; quia tunc agit in vim mandantis, & sic incurrit mandans.

2101 Consilium vero fit in gratiam recipientis, adde quæ etiam eo revocato, consilium habet influxum: nam alius agit in vim consilii, quatenus firmiter ejus menti infedit. Executus autem consulens, primo, si consilium revocavit addendo preces importunas; & videns, quod haec non sufficiunt, monuit occidendum, ut caueat: 2. si ille, cui fuit datum consilium, & facta fuisse homicidii, aut furti, per seipsum erat determinatus ad illud; tunc inquam consulens non erit homicida, irregularis, aut excommunicatus, nec tenebitur ad restitutionem pro furto, nisi forte quoad excessum; si ille era determinatus ad surandum v. gr. decem, & tunc sufficiat locum habet in damnis præteritis ulque ad ejus mortem, minimè in sequentibus.

Q UÆRES. II.

2102 **P**etrus pagina urgente excitavit socios pro sui defensione; hinc unus ex sociis fuit occisus. An tenetur ad resarcendi damna hereditibus occisus?

REsp. ad nil teneri, si pugna erat justa; bene verò, si in iusta, Tamb. cit. §. 3. num. 19. ex de Lugo *de just. disp. 12. n. 38.* quia in secundo, non in primo casu, excitando focios, operatus est contra iustitiam.

Q UÆRES. III.

2103 **Q**uis inficit vinam veneno pro inimico; supervenient amicos, qui bibit, & mortuus est. An sit homicida?

REsp. non esse homicidiam, nec inde irregularem, si cum monete non potuit sine sua proprie vite periculoso, Tamb. cit. cap. 4. §. 4. num. 2. ex de Lugo *cit. disp. 8. num. 86.* quia tunc mors amici est illi involuntaria, cum præcaveisse non potuerit.

Q UÆRES. IV.

2104 **O**ccisus ante mortem remisit omne debitum homicide. An ejus uxor, & filii possint petere resarcitionem damni, quod patuerunt?

REsp. posse, de Lugo *cit. disp. 11. num. 63.* Tambur. cit. cap. 4. §. 3. num. 10. & 11. quia remisso ab occisorum facta locum haber in damnis præteritis ulque ad ejus mortem, minimè in sequentibus.

C O N F E S S A R I U S

2105 **Q**ui si fuit causa homicidii voluntarii injesti, mutationis, aut vulnerationis, resarcire tenebitur tunc lato, & lucrum, quod cessat ex officio, quod Iesus exercet non potest, detractis expensis, quae pro facere solebat. Ad illum autem tenetur, si occisus fuit provocatus ad pugnam, aut si injustus aggressorem occidit, v. num. 2112.

2106 **P**ro vita, membro, cicatrice nil est restitu-

Ioco facio; si usus sit socii auxiliantibus; si cum nota-
bili saevitia, si mortis fuerit repentina. Item interrogare
debet, an habebat uxorem, filios, &c.

HOMICIDUM CASUALE.

2114 **Q**ui casu, seu præter intentionem alium occi-
dit, vulneravit, &c. si sit in culpa gravis,

sufficientem diligientiam non adhibendo, est homicida,

& irregularis, quia homicidium est voluntarium in causa.

2115 Si vero non fuit in culpa, quatenus nullo pacto

periculum advertit, aut de co dubitavit; vel si advertit,

sufficientem diligientiam adhibuit, & preceivit, quatenus,

v. gr. antequam lapidem in viam proiecitur, verbis, aut

solito signo apposito transeuntes monuit: Plures tenent

eum irregularitatem non incurtere, si dedit operam rei

licitate, incurrit vero, si dedit operam rei illicite, ex

qua secuta est mors; v. gr. si Clericus arma gemit, aut

ad venationem pergens, casu occidat alium. Probat ex

exp. Continebatur ubi declaratus fuit irregularis Clerici-

cus, qui gestans tertio falcem casu occidit laicum, qui

caula ludi supra ipsum Clericum quasi equitatus in-

cautus saltavit, & falso se interfecit.

2116 Probabilis mibi videtur: cum Diana, Bon-

cina, Leandro, & aliis, cum in foro conscientia irre-

gularitatem non incurtere ob defectum voluntarii: quia

fecit factum, v. gr. homicidium sequatur ex opere il-

licito, ignorantia tamen facti adhuc tollit a facto vo-

luntarium, adeoque excusat a pena. Textus Canoni-

cus habet: locum pro foro externo, in quo praefinitum

advertisit, aut mortalis negligenter, quando homicidi-

um sequitur ex opere illicito.

2117 Eius, qui ex errore occidit unum hominem

pro altero homine, aut unum Clericum pro altero Clerico,

ab irregularitate, & respectu ab excommunicatione

excusante Portellius, Fragosus, & Tamburinus cit. quia

actio externa individualis homicidii non est voluntaria;

ille namque intendebat occisionem individuum, v. gr.

Petri; unde peccatum homicidio solum interno, non exter-

no, cui est annexa potest à Sacra Penitentiaria dis-

persari, sed in supplicatione, si ipse sit genitor, fecit,

exprimi debet, quod fetus erat & se genius: alias dis-

penso confiteretur subiecta ex stylo Sac. Petri.

2118 Probabilis mibi est, quod sit irregularis, aqua-

etiam excommunicatus, sic occisus sit Clericus; quia ratio

formalis, ob quam incurrit irregularitas, est occiso

homini, & ratio censure, est injurya status Clericis;

individua verba materialiter se habent ad id: unde quia

in occisione ex errore facta Petri pro Paulo est intenta

ratio formalis hominis, & hoc est in Petro, incurrit

irregularitas; sic pariter de censura in occasione unius

Clerici pro alio: v. num. 2147.

2119 Præterea ex opposita opinione sequerentur ab-

surdas, quod ex errore fornicanus unum mulierem pro

alia, & furans unum calicem pro alio, non peccato

peccato externo fornicationis, furti, aut sacrilegi: quia

ficit ibi occisio unius hominis est intenta, alia nonin-

tenta commissa: ita hic fornicanus unius mulieris, &

ablatio unius calicis est intenta, alia non intenta com-

missa: v. idem. 2147.

A B O R T U S.

2120 Nō licet procurare abortum etiam ante ani-

mationem fetus ad vitandam infaniam, aut

occisionem, qui est ad intrinsecum malum. Tum quia (u-

at Cardenas) procuratio abortus fetus inanimatus est ge-

rior pollutione: quia fetus inanimatus est propinquior

generationi, quam semen; adeoque cum pollutio volun-

taria numquam sit licita etiam ad vitandam mortem;

quia opponitur generationi; à fortiori neque est licitus

abortionis voluntarius, qui magis generationi repugnat.

Item neque licet procurare abortionis fetus inanimatus ad

vitandam mortem ex puerpero: & licet plures Docto-

res, ut Fillius, & alii assertum in hoc casu licet, ratio

tamen allata aquæ probat oppositum.

2121 At Clericus cap. 59. num. 1. querens: An li-

cerat pregnanti infinita pro tueri vita sua procurare

abortum?

1 Respo. Si fetus sit inanimatus, potest procurari abor-

tum non directe, sed indirecte ad sanitatem matris

consequendam. Si vero sit fetus animatus; alii dicunt,

neque directe, neque indirecte posse matrem pharm-

aca sumere ad recuperandam sanitatem, si inde abor-

tus sit secundus; quia debet preferre salutem spiritua-

QUÆRES

2122 Duo viri nobiles, postquam injurias ad invicem

se afficerunt, decreverunt honoris causa apud mundum ex-
ire ad duellum, non animo vere pugnandi; sed aliquos
iusti scilicet inferendi, ita ut se atque interpositis amicis, de
corum mente edotis, & ad id reguatis, desistentes, &
reconciliarentur. Ita accidit, ut si inter ipsos, & cum
amicis facta conuenio. An incurserint penas?

Dico, eos peccasse mortaliter malo exemplo, aut
scandalio, præsternit si fuerint spectatores alii, qui
eorum conventionem ignorabant. Non incurse autem
excommunicationem, & penas; quia haec sunt contra

verum, non fictum; & simulatum duellum; sunt enim
contra duellum cruentum (ait Gregor.) in quo est per-
iculum vita, aut gravis vulneratio; quod nullum
est in casu, cum stante conventione, adit moralis fe-
critis, quod nullum sit periculum, sed inde pax consilianda. Et licet ad locum definitum accesserint,
& accessum ad pugnam, nullus actus mediis intercesseret.

2123 Non incurserint penas. 1. Si in invitatione
præfinitur locus, sed non tempus. 2. Si præfinitur
tempus, sed non locus. 3. Si præfinitur locus, &
tempus, non tamen ad pugnandum armis, sed pugnis.
4. Si dicta præfinitur, sed provocatus non accessit.
Clericus cit. ex Diana, Lezana, Salmanticensibus,
& aliis. Constat ex definitione duelli num. 2130, quae
in his casibus deficit: Insuper in ultimo casu non ha-
betur effectus secutus de accessu, ut in num. 2134.

APPENDIX XXX.

Explicatur quadam propositi damnata.

Propositi damnata ab Alexandro Sepimo de duel-

lis que est hæc, explicatur.

Fundatur hic error in hoc primo: quia ad tuenda
temporalia bona licet Bellum publicum, ergo &
privatum. Secundo, quia invaser honoris, sicut etiam
temporalium, potest intericti cum moderamine
inculpata: ruitela: quando scilicet aliter occurrer non
potest; Sed provocans ad duellum est veluti invaser
honoris, qui alter defendi non potest, quam illud ac-
ceptando. Ergo potest acceptari, quavis in discrimen
vocetur vita utriusque. Tertio, Vito equestris inva-
sor est inveniatur occidere ut honore tecatur, quando
vitam tueri non potest, nisi fuga sibi ignominia-
sa: ut in confessio est apud DD. telte Layman lib. 3.
part. 3. cap. 3. Ergo pariter poterit Vito equestris inva-
sor acceptare, quando non potest illud reculare circa
ignominiam; utrumque enim videtur aquæ ignominio-
sum Vito equestris, & militaris, tam fugere ab invaser-
re, quam Duellum reculare: Ergo cum licet non fu-
gere ab invaser, licitum etiam erit Duellum acceptare
ad notam timiditatis declinandum. Quartu demum,
quia in Religione D. Jacobi approbata à Sede Aposto-
lica candidatus jurare debet, ne nunquam reculaverit duel-
lum, ad quod fuerit provocatus; Ergo licitum est Vito
equestris duellum acceptare; aliter Candidatus effici-
tus est in Religione repellendum, quam admittendus
ex hoc, quod confiteretur in Monachiam.

Confutat hos errores Viva, quia valde leve est ma-
lum hoc incurtere notam timiditatis apud paucos, &
idiotas, & ob hoc prodigie vita stultum, & ini-
quum est, ut pater. Verum quidem est apud viros cor-
datos fugare esse ignominiam Vito equestris & ido-
na non timiditatem, sed prudenter.

2124 Qui commisit copulam cum solita, non sufficit,
si dicat: Commisisti grave peccatum contra castitatem cum
solita; sed debet explicare in confessione copulam: quia
sic non explicit peccatum, quod fecit; nam etiam soli
factus impudici cum solita, aut morose delectationes
internas de ea fuit grava peccata contra castitatem.
Tunc quia copulam efficitus principalis completus, ad
quem cateti tangunt dispositiones prædictæ ordinantur:

2125 **D**icitur in pag. 2. propos. 25. ab Alex. VII. damn.

2126 Copulam cum infidei addere simplici fornicationi
malitiam specie diffiniam in confessione aperi-
dam, tunc Nav. & de Lugo. Negant Diana, Fillius
Maistrus, & Tambi quia nulla appetit ratio specifica
distinx.

Examen Ecclesiast.